

OBSAH

Seznam použitých zkratk	XVII
Předmluva	XIX

ČÁST PRVNÍ Kogentní a dispozitivní normy v soukromém právu ... 1

1. Účel kogentních předpisů v soukromém právu a míra jejich přisnosti – úvodní skica	3
1.1 Vymezení problematiky	3
1.2 Kogentní normy a soukromé právo	4
1.2.1 Pojem kogentní právní normy obecně	4
1.2.1.1 Východiska	4
1.2.1.2 Právní norma a její struktura	5
1.2.2 Kogentní norma soukromého (občanského) práva	6
1.2.2.1 Obecně	6
1.2.2.2 Kogentní normy soukromého práva versus zakazovací či příkazovací právní normy zejména veřejného práva	7
1.2.2.3 Vztah k obecným právním principům a generálním klauzulím	8
1.2.3 Identifikace kogentní normy	8
1.2.3.1 Úvod	8
1.2.3.2 Slovní výklad	8
1.2.3.3 Teleologický výklad	9
1.2.4 Působnost a typy kogentních norem	9
1.2.5 Míra kogentnosti	10
1.3 Účel <i>ius cogens</i> v soukromém právu. Autonomie vůle a její meze	11
1.3.1 Význam autonomie vůle a nutnost jejího omezení	11
1.3.2 Smysl omezení a oblasti jeho působnosti	11
1.3.2.1 Nezbytné podmínky rozvoje autonomie a nutnost úpravy právních jednání	11
1.3.2.2 Předpoklady subjektivních práv a jejich uplatňování	12
1.3.2.3 Institucionální zajištění	12
1.3.3 Ekonomická analýza následků	13
1.3.3.1 Funkční omezení	13
1.3.3.2 „Přímá“ omezení	13

1.4	Fungování kogentních norem soukromého práva. Jeho následky . . .	14
1.4.1	Rozdíl mezi dispozitivními a kogentními normami	14
1.4.2	Zákazy a příkazy – jejich následky	14
1.4.3	Aplikace sankčních předpisů a míra respektování <i>ius cogens</i> . .	15
1.4.3.1	Účel a smysl kogentního předpisu	16
1.4.3.2	Sankce a jejich dosah	16
1.4.3.3	Účel právního jednání, závažnost právního jednání a míra porušení kogentní normy	16
1.4.3.4	Obcházení zákona	17
1.5	Závěrečné teze	17
2.	Kogentní a dispozitivní normy v pracovním právu – včera, dnes... a zítra?	19
2.1	Úvodem	19
2.2	Minulost a současnost	20
2.3	Budoucnost?	25
3.	Kogentní a dispozitivní ustanovení autorského zákona ve vztahu k občanskému zákoníku	29
3.1	Úvod	29
3.2	Vztah autorského zákona a občanského zákoníku	31
3.3	Ochrana autorských práv podle autorského zákona coby povinnost státu	31
3.4	Absolutní subjektivní práva v autorském zákonu a občanském zákoníku	34
3.5	Relativní subjektivní práva v občanském zákoníku ve vztahu k autorskému zákonu	35
3.6	Kogentní a dispozitivní ustanovení v občanském zákoníku ve vztahu k úpravě licence	35
3.7	Kogentní a dispozitivní ustanovení v autorském zákonu	37
3.8	Ochrana práv duševního vlastnictví, zejména autorských práv coby povinnost státu v. autonomie vůle – závěr	39
4.	Únikové doložky v mezinárodním právu soukromém	40
4.1	Možnosti odchýlení se od pravidel mezinárodního práva soukromého	40
4.2	Únikové doložky – pojmové vymezení a legislativní zakotvení	41
4.2.1	Pojmové vymezení	41
4.2.2	Legislativní zakotvení únikových doložek	42
4.2.3	Všeobecné únikové doložky	43
4.3	Praktická aplikace	44
4.3.1	Právní řád rozhodný pro německo-české manželské majetkové právo	44

4.3.2	Římská úmluva – právo rozhodné pro smluvní závazky při neexistenci volby práva	45
4.3.3	BOA – přednost domněnce charakteristického plnění	46
4.3.4	Definitely Maybe – přednost únikové doložce	47
4.4	Rozsudky Soudního dvora EU	48
4.4.1	C-133/08 ICF	48
4.4.2	C-305/13 Haeger	49
4.4.3	C-64/12 Schlecker	50
4.5	Trendy	51
5.	lus mercatorum a právo soukromé	52
6.	Možnosti modifikace povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře	63
6.1	Obecně k povinnosti postupovat s náležitou péčí	63
6.2	Možnosti modifikace povinnosti náležité péče v zahraničních úpravách	64
6.2.1	Německo	65
6.2.2	Velká Británie	67
6.2.3	Delaware	68
6.2.4	Závěr	69
6.3	Výchozí předpoklady	69
6.3.1	Zpřísnění je zásadně možné	69
6.3.2	Povinnost loajality nelze omezit	70
6.3.3	Omezená přípustnost modifikace povinnosti péče	71
6.3.4	Závěr	72
6.4	Přípustnost modifikace povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře v českém právu	73
6.4.1	Kapitálové obchodní společnosti	73
6.4.2	Veřejná obchodní společnost	75
6.5	Závěr	75
7.	Zakázaná ujednání v zástavní smlouvě	76
7.1	Historický vývoj	76
7.2	Obecný pohled	77
7.3	Zakázaná ujednání obecně	77
7.3.1	Zakázaná ujednání v občanském zákoníku	78
7.3.1.1	Nemožnost vyplatit zástavu	79
7.3.1.2	Nemožnost uspokojit se ze zástavy	80
7.3.1.3	Libovolnost způsobů realizace zástavního práva	82
7.3.1.4	Zákaz zpeněžení zástavy libovolným způsobem	83
7.3.1.5	Zákaz ponechání si zástavy za libovolnou nebo předem určenou cenu	84

7.3.1.6	Zakázaná ujednání směřující k ochraně spotřebitelů a malých a středních podnikatelů	86
7.3.1.7	Zákaz požívání zástavy zástavním věřitelem	87
7.3.1.8	Zákaz dispozice se zástavou	89
7.4	Závěr	90
ČÁST DRUHÁ Ochrana slabší strany		91
1.	Ochrana slabší strany a zásada rovnosti	93
1.1	Spotřebitelský zákoník jako ucelená úprava spotřebních soukromoprávních a veřejnoprávních předpisů	93
1.2	Ochrana slabší strany dotváří kvalitu zásady rovnosti	95
2.	Vyrovnané postavení věřitele a dlužníka?	98
2.1	Rovně postavení osob a stran – princip i cíl	98
2.2	Rovnost a „svolání věřitelů“	98
2.3	Rovnost a zkracující jednání dlužníka	99
2.4	Rovnost a dlužníkův manžel	102
3.	Zásada rovného zacházení a zákazu diskriminace v pracovních vztazích	104
3.1	Zásada rovného zacházení a zákaz diskriminace v právu Evropské unie	104
3.2	Zásada rovnosti a zákazu diskriminace v Listině	106
3.3	Zásada rovnosti a zákazu diskriminace v zákoníku práce	107
3.4	Antidiskriminační zákon	111
3.4.1	Přímá a nepřímá diskriminace	111
3.4.2	Obtěžování a sexuální obtěžování	112
3.4.3	Pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci	115
3.5	Dovolené a nedovolené formy rozdílného zacházení	116
3.6	Závěr	117
4.	Projevy security v pracovním právu a jejich vliv na smluvní volnost stran	119
4.1	Vymezení ochrany	119
4.2	Zákonný zákaz nebo příkaz	121
4.3	Souhlas zaměstnance	121
4.4	Součinnost zástupců zaměstnanců	122
4.5	Kontrolní činnost	123
4.6	Soudní ochrana	123
4.7	Preference vnější security	124

5. Několik poznámek k tématu ochrany osobnosti a tématům souvisejícím	126
5.1 Vymezení osobnosti	126
5.2 Ochrana jména	127
5.3 Nároky při porušení/ohrožení práva – nejen – na ochranu osobnosti	130
5.4 Způsob a rozsah náhrady (odčinění) nemajetkové újmy	132
5.5 Bezdůvodné obohacení	133
5.6 Úrok z prodlení z peněžitého zadostiučinění	134
5.7 Zánik práva smrtí dotčené osoby, výjimka – uznané nebo uplatněné dluhy	135
6. Ochrana příkazce a ošetřovaného v rámci smluvní péče o zdraví	137
6.1 Úvod	137
6.2 Ošetřovaný jako spotřebitel	141
6.3 Specifická úprava v závazkovém právu	142
6.4 Závěr	148
7. Ochrana slabší strany v právní úpravě bankovních obchodů se speciálním zaměřením na úpravu platebních účtů	150
7.1 Úvod	150
7.2 Postavení banky	150
7.3 Vymezení bankovních obchodů	151
7.4 Zákon o platebním styku	152
7.5 Důvody novelizace	153
7.6 Základní platební účet	153
7.7 Služba změny platebního účtu	156
7.8 Transparentnost úplat	157
7.9 Závěr	159
ČÁST TŘETÍ Subjekty soukromého práva a jejich jednání	161
1. Rodinná statusová práva v migrující Evropě	163
1.1 Statusová práva v kontextu	163
1.2 Právní úprava statusových práv od roku 1811	164
1.3 Statusová práva a právní řád ČR	165
1.4 Statusová práva v muslimských zemích	167
1.5 Specifika islámského práva a práva muslimských zemí	168
1.6 Vztahy mezi manžely	173
1.7 Závěrem	175

2. Zdanlivé manželství – vývoj právní úpravy v 19. a 20. století . . .	176
2.1 Obecně	176
2.2 Všeobecný občanský zákoník	177
2.3 Zákon o právu rodinném a související předpisy	179
2.4 Zákon o rodině	180
2.5 Současný občanský zákoník	181
2.6 Slovenský zákon o rodině	183
2.7 Shrnutí výhod a nevýhod jednotlivých legislativních přístupů k institutu zdanlivosti manželství	184
3. Zdanlivé manželství a smrt člověka	186
3.1 Obecně	186
3.2 Smrt člověka a zánik jeho právní osobnosti	186
3.3 Rozhodování o poměrech člověka po jeho smrti	188
3.4 Smrt člověka a zdanlivé manželství	190
3.5 Nález Pl. ÚS 16/15	192
3.6 Procesní souvislosti	194
3.7 Pohled <i>de lege ferenda</i>	196
4. Zástupci podnikatele při provozu obchodního závodu	198
4.1 Jednotný nebo odlišný přístup k zástupcům podnikatele?	198
4.2 Provoz obchodního závodu jako charakteristický znak zastoupení podnikatele	201
4.3 Co se rozumí provozem obchodního závodu?	203
4.4 O jaké zastoupení se u zástupců podnikatele jedná?	205
4.5 Význam domněnky zmocnění pro zastoupení podnikatele	206
5. K postavení člena statutárního orgánu při jednání za obchodní korporaci (nejen) v situaci zájmového střetu, k případům takového střetu a způsobům jeho překonání	208
5.1 K metodě zkoumání pojetí právnické osoby v novém civilním právu	208
5.2 Teorie fikce, nebo reality v Německu a v Rakousku?	210
5.3 Postavení člena statutárního orgánu při jednání za právnickou osobu a jeho praktické důsledky	212
5.4 Důsledky zájmového střetu při zastupování obchodní korporace členem statutárního orgánu	214
5.5 Zákonné cesty k překonání zájmového střetu	216
5.6 Jednání, v nichž zákon o obchodních korporacích spatřuje zájmový střet	217
6. Darování veškerého dárcova majetku	221
6.1 Úvod do problematiky	221

6.2	Darování obchodního závodu	222
6.3	Darování „dluhu“?	223
6.4	Forma darovací smlouvy	225
6.5	Darování budoucího majetku	225
7.	Pobočná odborová organizace	229
7.1	Úvod	229
7.2	Pojmové zařazení základní odborové organizace v platné úpravě ..	229
7.3	Znaky odborové organizace	231
7.3.1	Materiální znak	232
7.3.2	Formální znak	233
7.4	K aplikaci § 228 odst. 1 obč. zák.	236
7.5	Závěr	238
8.	K vybraným otázkám zdánlivého právního jednání v pracovněprávních vztazích	240
8.1	Úvod	240
8.2	Která právní jednání se nám „zdají“?	242
8.3	Neplatné v. zdánlivé	245
9.	Zamyšlení nad problematikou útoku zaměstnance na majetek zaměstnavatele	248
9.1	Úvodem	248
9.2	Přímý útok na majetek zaměstnavatele	249
9.3	Nepřímý útok na majetek zaměstnavatele	251
9.4	Marginální přímý útok	251
9.5	Marginální nepřímý útok	253
9.6	Závěrem	254
10.	Subjekt ochrany v právu duševního vlastnictví se zvláštním přihlédnutím k vytváření duševního vlastnictví v pracovněprávních vztazích	256
10.1	Úvod	256
10.2	Vytvoření předmětu duševního vlastnictví a originární subjekty práv duševního vlastnictví	257
10.3	Odvozené subjekty práv duševního vlastnictví	258
10.4	Subjekty práv při vytváření nehmotných statků v pracovněprávních vztazích	259
10.5	Úvahy <i>de lege ferenda</i>	261
10.5.1	Přijetí zákonného výkonu práv k průmyslovému vlastnictví ..	262
10.5.2	Přímé přiznání práva na průmyslové vlastnictví	263
10.5.3	Zakotvení presumpce převodu na patent a jiné průmyslové vlastnictví, a to bez nutnosti dalších úkonů	263

ČÁST ČTVRTÁ	Nástroje právní ochrany	265
1.	Praetorské prostředky jako nástroj efektivity a spravedlnosti v římském civilním řízení klasické doby	267
2.	Actio publiciana a ochrana domnělého vlastnictví	284
2.1	Vznik publiciánské žaloby	285
2.2	Fikce vydržení a aktivní legitimace	287
2.3	Pasivní legitimace	289
2.4	Shrnutí	290
3.	Ochrana spotřebitele – instrumenty veřejného a soukromého práva	292
3.1	Úvod	292
3.2	Ochrana spotřebitele jako <i>summa divisio</i> mezi veřejným a soukromým právem	292
3.2.1	Účinné prosazování jako evropské očekávání	293
3.2.2	Systém ochrany spotřebitele v České republice	294
3.2.2.1	Veřejnoprávní norma stanoví soukromoprávní sankce	294
3.2.2.2	Paralelní kompetence při uplatňování nároků ...	294
3.3	Problémy s prosazováním ve dvoukolejném systému	297
3.3.1	Vymahatelnost spotřebitelských nároků u masových porušení práv	298
3.3.1.1	Definice a problematika masových porušení práv	298
3.3.1.2	Vymáhání masových porušení práv v českém právu	298
3.3.2	Bagatelní škody	299
3.3.2.1	Bagatelní škody a racionální apatie	299
3.3.2.2	Vymáhání bagatelní škody v českém právu	300
3.4	Jiné národní instrumenty pro efektivnější vymáhání	301
3.4.1	Maďarská <i>actio popularis</i> na ochranu spotřebitele	301
3.4.2	Německé vzorové řízení	302
3.5	Závěr	303
4.	Pořízení pro případ smrti v mezinárodním právu soukromém	304
4.1	Úvod	304
4.2	Pořízení pro případ smrti dle nařízení o dědictví	305
4.3	Rozhodné právo	307
4.3.1	Právo rozhodné pro formální platnost pořízení pro případ smrti	309

4.3.2	Právo rozhodné pro přípustnost a věcnou platnost pořízení pro případ smrti	311
4.3.2.1	Dílčí volba rozhodného práva	312
4.3.2.2	Dílčí kolizní pravidla pro případ absence volby rozhodného práva	314
4.4	Závěr	315
5.	Nemajetková újma v přeshraničních občanských soudních sporech	317
5.1	Mezinárodní smlouvy upravující rozhodné právo pro nemajetkovou újmu v přeshraničních občanských soudních sporech	318
5.2	Předpisy evropského a českého mezinárodního práva soukromého upravující rozhodné právo pro nemajetkovou újmu v přeshraničních občanských soudních sporech	320
5.3	Závěr	322
6.	Nástroje vymáhání soutěžního práva	323
6.1	Veřejnoprávní úprava nekalé soutěže v českém právu	325
6.2	Znaky deliktu nekalé soutěže a deliktu nekalé obchodní praktiky . .	327
7.	Prostředky právní ochrany a právní úprava pracovněprávních vztahů – problematické aspekty	332
7.1	Garance základních lidských práv a svobod, včetně veřejných sociálních práv	333
7.2	Výchozí statistická data	335
7.3	Garance základních práv a svobod a veřejných sociálních práv – problematické aspekty	338
7.4	Možná řešení problematických aspektů	341
7.5	Závěr	345
8.	Odpovědnost jednotlivých účastníků internetu	347
8.1	Úvod	347
8.2	Hlavní účastníci v prostředí sítě internet a jejich odpovědnost	349
8.3	Systém notifikace	352
8.4	Aktivní a pasivní hostingové služby	353
8.5	Aktuální vývoj na poli EU	354
8.6	Judikatura SDEU	357
8.7	Závěr	359
9.	Umísťování odkazů na autorskoprávně chráněný obsah na internetu	361
9.1	Úvod	361
9.2	Obecně k umístování odkazů na internetu	362

9.3	Vývoj posuzování právní odpovědnosti za umístování odkazů	363
9.3.1	Svensson a BestWater – otevřené otázky	364
9.3.2	Sanoma – konečně jasno?	368
9.4	Závěr	374
ČÁST PÁTÁ Procesní souvislosti		375
1.	Veřejné právo ve službách soukromého práva (příspěvek ke koncepci civilního procesu)	377
1.1	Hmotné a procesní právo	377
1.2	Sporný a nesporný civilní proces	377
1.3	Diferenční kritérium	378
1.4	Koncepce občanského zákoníku a potřeba její procesní reflexe	379
1.5	Jaká legislativní opatření?	380
1.6	Závěr	381
2.	Současné problémy tuzemského rozhodčího řízení	383
2.1	Úvodem	383
2.2	Rozhodčí řízení i ve vnitrostátních sporech	384
2.3	Pohled na tuzemské rozhodčí řízení	386
2.4	Nový zákon o rozhodčím řízení?	387
2.5	Závěrem	391
3.	Postavení znalce ve srovnávacím pohledu	393
3.1	Úvod	393
3.2	Úprava znalectví ve vybraných státech	394
3.2.1	Slovensko	394
3.2.2	Rakousko	394
3.2.3	Německo	395
3.2.4	Francie	396
3.2.5	Spojené království	397
3.2.6	Spojené státy americké	398
3.3	Novela zákona o znalcích a tlumočnících	398
3.4	Stěžejní sledovaná témata zákonné úpravy	399
4.	Pojetí účastenství v nalézacím a vykonávacím (exekučním) řízení	401
4.1	Úvod do zkoumané problematiky	401
4.2	Účastenství v nalézacím řízení	403
4.2.1	Řízení sporné	404
4.2.1.1	Zásada dispoziční a projednací	405
4.2.1.2	Zásada kontradiktornosti	406

4.2.1.3	Pojímání materiální a formální pravdy	407
4.2.2	Řízení nesporné	408
4.2.2.1	Zásada oficiality a vyšetřovací	409
4.3	Účastníci řízení ve vykonávacím (exekučním) procesu	410
4.3.1	Zásada dispoziční	411
4.3.2	Zásada oficiality	411
4.3.3	Zásada přiměřenosti	412
4.3.4	Zásada ochrany povinného	412
4.3.5	Zásada přednosti, pořadí a proporcionality	413
4.4	Závěrečné shrnutí	413
5.	Změna stran řízení při singulární sukcesi	415
5.1	Formální pojem strany řízení	415
5.2	Procesní nástupnictví	416
5.3	Univerzální a singulární sukcese	416
5.4	Ochrana strany řízení, která není sukcese účastna	418
5.4.1	Ochrana žalovaného	418
5.4.2	Ochrana žalobce	420
5.4.3	Hodnocení právní úpravy	420
5.5	Ochrana právního nástupce	421
5.6	Změna stran řízení při singulární sukcesi v rakouském právu	423
5.7	Závěry	425
6.	Procesní ochrana spotřebitele – obecné principy a zvláštnosti	427
6.1	Obecně	427
6.2	Soudní ochrana spotřebitele v občanském soudním řízení – nalézací řízení sporné	428
6.3	Rozhodčí řízení ve věcech spotřebitelských	428
6.4	Zvláštní řízení ve věcech spotřebitelských před správními orgány s navazujícím řízením soudním dle V. části o. s. ř.	429
6.5	Ochrana poskytovaná profesními komorami s povinným členstvím – Česká advokátní komora	430
6.6	Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů Českou obchodní inspekci a dalšími subjekty dle zákona o ochraně spotřebitele	431
6.6.1	Rozhodčí řízení ve věcech spotřebitelských dle zákona o ochraně spotřebitele	434
6.6.2	Efektivita mimosoudního řešení spotřebitelských sporů dle zákona o ochraně spotřebitele	435
6.7	Úvahy o některých změnách v úpravě řízení týkajících se ochrany spotřebitele	435

7. Některé alternativní způsoby řešení spotřebitelských sporů . . .	439
7.1 Řízení před Českou obchodní inspekcí a před subjektem pověřeným Ministerstvem průmyslu a obchodu	441
7.1.1 Zahájení a průběh řízení	441
7.1.2 Ukončení řízení	443
8. Předběžná povaha předběžných opatření	445
8.1 Předběžná opatření zabezpečující právo na ochranu osobnosti	445
8.2 Předběžná opatření ve věcech péče o nezletilé a styku s nimi	451
9. Vztah petitorní a posesorní žaloby	454
9.1 Úvod	454
9.1.1 Základní otázky vztahu petitorní a posesorní žaloby	455
9.2 Petitorní (vlastnická) a posesorní žaloba z pohledu žalobce	457
9.2.1 Petit petitorní (vlastnické) a posesorní žaloby	458
9.2.1.1 Ochrana proti rušení, které není vypuzením ani zadržováním	458
9.2.1.2 Ochrana proti rušení, které je vypuzením nebo zadržováním	460
9.2.1.3 Petitorní a posesorní žaloba u ochrany domnělého vlastnického práva	461
9.2.2 Měřítka užitečnosti petitorní (vlastnické) a posesorní žaloby pro žalobce	462
9.3 Závěr	464
10. Actio rerum amotarum	466
10.1 Úvod	466
10.2 Majetkoprávní vztahy mezi manžely	466
10.2.1 Manželství <i>cum manu</i> a <i>sine manu</i> a rozdíly mezi nimi z majetkového hlediska	467
10.2.2 Věno a nakládání s ním po dobu manželství	468
10.2.3 Věno po skončení manželství	469
10.2.4 Vztah mezi manžely a jeho specifika	471
10.3 <i>Actio rerum amotarum</i>	471
10.3.1 <i>Actio rerum amotarum</i> v římskoprávních pramenech	472
10.3.2 Charakteristika <i>actio rerum amotarum</i>	473
10.3.3 Pasivní a aktivní legitimace k <i>actio rerum amotarum</i>	476
10.3.4 Charakteristika věcí odklizených	479
10.4 Závěr	481
Literatura	482
Rejstřík	497